

KRİTİK DURUMLARDA ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI - II

Prof.Dr. Mustafa ERGÜN
Doç.Dr. Tayyip DUMAN

Giriş

Artık eğitimde ve öğretmen yetiştirmede önemli bir konu olmaya başlayan sınıf yönetimi konusunda ülkemizde ciddi araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu alanın öğretmen yetiştiren fakültelerde temel öğretmenlik derslerinden biri olması, ilerdeki yıllarda, eğitimin bu konusuna daha çok dikkat edileceğini göstermektedir.

Bu araştırmanın ilk aşaması olarak yapılan, sınıf içindeki kritik durumlarda öğretmenlerin nasıl davranmaları gerektiği hakkındaki lise ve üniversite öğrencilerinin görüşlerini daha önce yayınlamıştık[1]. Bu araştırmanın ikinci aşaması olarak, hemen aynı konularda öğretmenlerin ve eğitim fakültelerinin son sınıflarında bulunan öğretmen adaylarının görüşlerini aldık.

Bu yazıda, sınıf içindeki kritik durumlarda öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmen görüşlerini mukayeseli olarak vermeye çalışacağız.

Problem: Öğretmenlerin sınıf ortamında en sık karşılaşabilecekleri kritik durumlarda göstereceği davranışlar, dersin daha sonraki dakikalarında hem öğretmen hem de öğrenciler açısından çok önemlidir. Bu kritik durumlarda öğretmenin nasıl davranacağı konusunda kitaplarda fazla bir davranış örneği verilmemektedir. Bu araştırmada, öğretmenlerin bu durumlarda nasıl davranacağı konusunda lise ve üniversite öğrencilerinin, eğitim fakültelerinin son sınıflarında bulunan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin görüşleri değerlendirilmeye alınmıştır.

Kritik durumlar olarak dersin başlangıcındaki geç kalma durumları; dersin işlenişi sırasında sınıftaki çeşitli gürültü, sataşma, ilgisizlik, dışarı çıkma, dersi dinlememe; sınav ortamı, kılık-kıyafet, ödev yapmama vs. durumlar alınmıştır.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak öğrencilerin lise veya üniversite öğrencisi olma durumları, öğrencilerin fen, sosyal veya matematik bilim dallarında öğrenim görmeleri ve cinsiyetleri; aday öğretmenlerin branş ve cinsiyetleri, öğretmenlerin kıdem, branş ve cinsiyetleri alınmıştır. Bu değişkenlerin, sınıf içindeki kritik durumlarda öğretmen davranışlarının nasıl olması gerektiği konusundaki görüşleri etkileyip etkilemediklerine bakılacaktır.

Araştırma deseni ve yöntem

[1] Ergün, Mustafa; Tayyip Duman. Kritik durumlarda öğretmen davranışları. **Milli Eğitim** 137, 1998. 40-58.

Araştırma; Ankara, Afyon ve Uşak'taki 513 lise ve üniversite öğrencisi, Ankara Gazi ve Uşak Eğitim fakültelerinin son sınıflarında okuyan 274 öğretmen adayı öğrenci ve Ankara ve Uşak'taki çeşitli okullarda çalışan 238 öğretmen üzerinde yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 76.4' ü lise, % 23.6'sı üniversite öğrencisidir. Üniversite öğrencileri eğitim ve fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinden seçilmiştir. Öğrencilerin %41.1'i sosyal, %31.8'i fen ve %25.3'ü matematik ağırlıklı alanlarda öğretim görmektedirler. Öğrencilerin %53'ü kız, %44.1'i erkektir.

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin % 18,6'sı fen, %17,9'u matematik, %54,4'ü Türkçe-sosyal ve %9,1'i sınıf öğretmenliği alanlarındandır. Öğretmen adaylarının %46'sı erkek, %46,4'ü kızdır. Cinsiyetlerini belirtmeyenler %7,7'dir.

Araştırmada anket uygulanan öğretmenlerin %16,8'i 1-5 yıl, %19,7'si 6-10 yıl, %15'i 11-15 yıl ve %46,2'si 16 yıldan daha fazla bir kıdeme sahiptirler. Öğretmenlerin %5,5'i kıdemlerini bildirmemişlerdir. Öğretmenlerin branşlarına baktığımızda % 14,7'si fen, %17,2'si matematik, %34,5'i Türkçe-sosyal, %7,6'sı resim-müzik, %9,7'si yabancı dil ve %5,9'u beden eğitimi ve % 3,8 bu sayılanların dışındaki alanlardan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin %6,7'si branşlarını bildirmemişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %93,1'i bayan, %45'i erkek öğretmenlerdir. Cinsiyetlerini belirtmeyenler %16'dır.

Araştırma verileri 24 itemlik bir anket uygulanarak toplanmıştır. Verilerin frekansları ve Chi-Square uygulamaları SPSS for WINDOWS 7.5 bilgisayar programı ile yapılmıştır.

Hipotezler

Araştırmada alınan bağımsız değişkenlere göre, başlangıçtaki gözlemler ve literatür çalışması, bizi aşağıdaki hipotezlere götürmüştür:

- 1) Öğrencinin lisede veya üniversitede okuyor olması, öğretmen adayı ve öğretmen olması sınıf içi disiplin konusunda farklı düşüncelerine neden olmaktadır.
- 2) Öğrencilerin, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin cinsiyetleri kritik durumlarda öğretmen davranışlarında farklı görüşler taşımalarına neden olmaktadır.
- 3) Öğrencinin fen, sosyal veya matematik ağırlıklı bilim dallarında okuyor olması, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin branşları kritik durumlarda öğretmenden farklı davranışlar istemesine neden olmaktadır.

Bulgular: Öğrenciler, öğretmen adayları ve öğretmenlerin istediği öğretmen davranışları

1. *1. "Öğretmen sınıfa girdiğinde öğrenciler yerlerine oturmamış, ayakta ve gürültü yapıyor ise, öğretmen nasıl davranmalıdır?" sorusuna*

"Sınıfa girip, memnuniyetsizliğini bakışlarıyla hissettirerek, öğrencilerin yerlerine oturmalarını ve konuşmayı kesmelerini beklemelidir" cevabını öğrencilerin % 53.9'u, öğretmen adaylarının %67,5'i ve öğretmenlerin %66'sı;

“Kapının önünde bekleyip, öğrencilerin yerlerine geçip oturmalarını ve konuşmayı kesmelerini beklemelidir” seçeneklerini öğrencilerin% 23.9’u, öğretmen adaylarının %15,3’ü ve öğretmenlerin %61,7’si işaretlemişlerdir. Böylece öğrenci, öğretmen adayları ve öğretmenlerin % 80 civarındaki çoğunluğu, öğretmenin bu durumda aktif müdahalesini istememektedirler.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır[2]. Lise öğrencileri ile karşılaştırıldığında- üniversite öğrencilerinin daha ziyade sınıfa girip sükuneti beklemeyi, lise öğrencilerinin üniversite öğrencilerine göre daha ziyade kapıda durup sükuneti beklemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Branşlar birbirleriyle mukayese edildiğinde, matematik grubunun ilk, fen grubunun ikinci şıkları tercih ettiği; öğretmenin müdahalesinin sosyal grubunda diğerlerine oranla daha fazla istendiği görülmektedir. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının branşları ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak “Sınıfa girip, memnuniyetsizliğini bakışlarıyla hissettirerek, öğrencilerin yerlerine oturmalarını ve konuşmayı kesmelerini beklemelidir” cevabını en çok sınıf öğretmeni adayları (%88), en az da matematik öğretmeni adayları (%57.1); “Kapının önünde bekleyip, öğrencilerin yerlerine geçip oturmalarını ve konuşmayı kesmelerini beklemelidir” cevabını da en çok matematik öğretmen adaylarının verdiği görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşları ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki var gibi gözükmemektedir. Ancak tablonun teknik özelliklerinden dolayı Kaykare testi (Pearson Chi-square) uygulanamamıştır. Ancak matematik, sosyal ve sınıf öğretmenleri bu konuda kesin tavır koyarken, yabancı dil öğretmenlerinin kesin bir tavır koymadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında da bir ilişki bulunamamıştır. Aynı şekilde, öğretmenlerin cinsiyetleri de bu konuda önemli bir faktör olmamıştır.

2. “Öğretmen, sınıfa girip, derse başladıktan 5-10 dakika sonra gelen öğrenciye nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 55.9’u, öğretmen adaylarının %45,6’sı ve öğretmenlerin %39,1’i “Bir daha geç kalmamasını söylemeli; yerine geçip oturmasına izin vermelidir” seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğretmen adaylarının %32,5’i ve öğretmenlerin %21’i “sözlü uyarıda bulunmamalı, bakışlarıyla bu davranışı onaylamadığını hissettirmeli ve derse katılmasına izin vermelidir” seçeneğini, gene öğretmenlerin %32,4’ü ve öğretmen adaylarının %11,3’ü de “derse kabul kağıdı almak üzere öğrencinin idareye gönderilmesini” tercih etmişlerdir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Burada üniversite öğrencileri “hiç ilgilenmeme” konusunda liselilerden, liseliler de “okul idaresine gönderme” konusunda

[2] İlişki tabloları yukarıda adı geçen yazıda verildiği için, burada sadece sonuçları sözel olarak ifade edilmiştir.

üniversitelilerden farklı düşünmektedirler. Fen ve matematik öğrencileri, öğrencinin uyarılıp yerine oturtulması ve uyarıda bulunmadan yerlerine oturtulmaları konusunda farklı düşünmektedirler. Kabul kağıdı için idareye gönderme hususunda da matematik grubu diğer gruplardan farklı düşünmektedir. Öğrencinin cinsiyeti ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının branşları ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki yakalanmış, ancak Kaykare testi uygulanamamıştır. Burada matematik öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin diğerlerinden farklı bir dağılım gösterdikleri, kabul kağıdı getirmek üzere öğrencileri idareye göndermek isteyenlerin de daha çok Türkçe-sosyal öğretmen adayları olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin ise, bu soruya verdikleri cevapları etkilemediği görülmüştür.

Öğretmenlerin branşları ile soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki vardır. Ancak tablonun dağılımından dolayı Kaykare testi uygulanamamıştır. Öğrencileri, devam kağıdı almak üzere idareye göndermek isteyen öğretmenler genellikle Türkçe-sosyal ve resim-müzik öğretmenleri grubudur. Öğrenciyi derse almak istemeyenler beden eğitimi öğretmenleri, bu konuda öğrencilere yumuşak davranılmasını isteyenler de daha ziyade matematik ve yabancı dil öğretmenleridir. Öğretmenlerin kıdemleri ve cinsiyetleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır.

3. “Öğretmen, dersin ortasında gelerek sınıfa katılmak isteyen bir öğrenciye nasıl davranmalıdır?” şeklinde sorulan soruya ise öğrencilerin % 33,3’ü, öğretmen adaylarının %23’ü ve öğretmenlerin %43,3’ü “Öğrenciyi, derse kabul kağıdı getirmek üzere okul idaresine göndermelidir”, öğrencilerin % 26,5’i, öğretmen adaylarının %24,8’i ve öğretmenlerin %12,2’si “Bir daha geç kalmamasını söylemeli; yerine geçip oturmasına izin vermelidir” seçeneklerini tercih ederek cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının %21,5’i ve öğretmenlerin de 22,3’ü “öğrenciyi hiçbir şekilde derse almamalıdır” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin cinsiyeti ve öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında bir ilişki vardır. Burada, seçeneklerin çoğunda kız öğrenciler erkek öğrencilerden farklı düşünmektedirler. Öğrencinin lise ve üniversite öğrencisi olması da, dersin ortasında sınıfa gelen öğrenciye yapılacak işlem konusunda farklı düşünmeye neden olmaktadır. Lise öğrencileri bu hususta üniversite öğrencilerinden daha katı düşünmektedirler. Öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarına gelince, öğrencilerin okuduğu branşlar ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki vardır.

Öğretmen adaylarının branşları ve item 3

Öğretmen	adaya	branşları	ve	item	3		
Bir daha geç kalmamasını söylemeli; yerine geçip oturmasına izin	Hiç ilgilenmemeli, öğrenci gidip yerine oturmalıdır.	Sözlü bir uyarıda bulunmamalı, bakışlarıyla bu davranışı onaylamadığını	Öğrenciyi, derse kabul kağıdı getirmek üzere okul idaresine	Öğrenciyi hiç bir şekilde derse almamalıdır .	Başka	Toplam	

	vermelidir		öğrenciye ve sınıfa hissettirerek, derse katılmasına izin vermelidir	göndermelidir			
Fen	9	2	11	16	9	4	51
Mat.	9	1	5	14	9	10	48
Türkçe-sosyal	41	3	28	30	40	6	148
Sınıf	9	3	7	3	1	2	25
Toplam	68	9	51	63	59	22	272

Pearson Chi-Square değeri: 36,20856SD=15Anlamlılık= ,00165

Burada Türkçe-sosyal ve sınıf öğretmenliği alanlarında okuyanların öğrenciyedaha yumuşak davranılmasını istedikleri, fen ve matematik öğretmen adaylarını ise şekilci davranıp, kabul kağıdı için öğrenciyi idareye göndermek istedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu soruya verilen cevaplarla cinsiyet arasında da bir ilişki vardır.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ve item 3

	Bir daha geç kalmamasını söylemeli; yerine geçip oturmasına izin vermelidir	Hiç ilgilenmemeli, öğrenci gidip yerine oturmalıdır.	Sözlü bir uyarıda bulunmamalı, bakışlarıyla bu davranışı onaylamadığını öğrenciye ve sınıfa hissettirerek, derse katılmasına izin vermelidir	Öğrenciyi, derse kabul kağıdı getirmek üzere okul idaresine göndermelidir	Öğrenciyi hiç bir şekilde derse almamalıdır .	Başka	Toplam
Kız	37	4	29	22	19	13	124
Erkek	24	5	20	35	37	6	127
Toplam	61	9	49	57	56	19	251

Pearson Chi-Square değeri: 15,83064SD=5Anlamlılık= ,00734

Burada, şıkların hemen hepsinde kız ve erkek öğretmen adaylarının birbirlerinden farklı düşündükleri ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak gene de yabancı dil öğretmenlerinin devam kağıdı için öğrenciyeye idareye gönderme isteklerinin çokluğu ve öğrencilere yumuşak davranılmasını isteyenlerin resim-müzik öğretmenleri olması dikkati çekmektedir. Öğretmenlerin cinsiyeti ve mesleki kıdemleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki yoktur.

4. “Öğretmen, sürekli derse geç kalan ve bunu alışkanlık haline getiren bir öğrenciye nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 42.4’ü, öğretmen adaylarının %35’i ve öğretmenlerin %27,3’ü “Öğrenciyi hiç bir şekilde derse almamalıdır”; öğrencilerin % 26.1’i, öğretmen adaylarının %22,6’sı, öğretmenlerin de %40,8’i “Öğrenciyi, derse kabul kağıdı getirmek üzere okul idaresine göndermelidir diyerek cevap vermişlerdir. Araştırmaya katılanların büyük bir kesimi, sürekli derse geç gelen öğrenciye karşı sert davranılmasından yanadırlar. Öğretmen adayları ve öğretmenler içinde, anket seçeneklerinden farklı yollar önerenler de % 20 civarındadır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin cinsiyeti arasında bir ilişki vardır. Burada kız öğrencilerin, sözlü uyarıda bulunmadan öğrencinin derse katılması konusunda erkek öğrencilerden oldukça farklı düşündüğü görülmektedir. Öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ve öğrencinin liseli veya üniversiteli olması ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar ile okudukları bölüm ve cinsiyetleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak yüzdeliklere bakacak olursak, sınıf ve fen bilgisi öğretmenlerinin sözlü uyarıda bulunmadan bakışlarıyla rahatsızlık duyulduğunu hissettirme seçeneğini diğer gruplardan daha fazla, Türkçe-sosyal dallarda okuyanların izin kağıdı almak üzere öğrencinin idareye gönderilmesini isterlerken, matematik öğretmen adaylarının (%37.5) da kendilerine göre orijinal çözümler önerdikleri dikkati çekmektedir.

Öğretmenlerin branşı ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Ama grubun genel eğilimlerinden farklı olarak sınıf öğretmenlerinin öğrenciyi derse almama ve başka çözümler önerdikleri, yabancı dil öğretmenlerinin izin kağıdı için öğrencinin idareye gönderilmesini önerdikleri, beden eğitimi öğretmenlerinin de öğrencinin derse alınmamasını önerdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ve cinsiyetleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki yoktur.

5. “Öğretmen derse geç kalanlara davranış gösterirken, aşağıdakilerden hangisini en çok dikkate almalıdır?” sorusuna, öğrencilerin % 71.8’i, öğretmen adaylarının %90,9’u ve öğretmenlerin %82.4’ü “Öğrencinin bunu alışkanlık haline getirip getirmediğini” seçeneğini işaretleyerek cevap vermişlerdir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin cinsiyeti ve ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki bulunamamış; sadece öğrencinin liseli veya üniversiteli olması bu soruya verilen cevapları etkiliyor bulunmuştur. Ancak buna da Kaykare uygulanamamış, yüzdelere bakıldığında ise lise öğrencilerinde okul-ev arası mesafe, üniversite öğrencilerinde ise geç kalma alışkanlığı şıklarında birbirlerine göre farklılık tespit edilmiştir. Öğrencinin cinsiyeti, çalışkanlığı, dersin adı gibi hususların öğrenci gözünde öneminin olmadığı görülmüştür.

Öğretmen adaylarının okudukları bölüm ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak cevapların büyük bir çoğunluğu tek seçenekte toplandığı için bunları yorumlama hatalı olabilir.

6. “Dersin işlenişi sırasında konuşma, gülme, sınıfta dolaşma, elle ve sözle arkadaşlarına sataşma... gibi bazı fiziksel hareketleriyle sınıf atmosferini bozan öğrencilere öğretmen nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 46.6’sı, öğretmen adaylarının %30,7’si ve öğretmenlerin %14.3’ü “Uyarılara rağmen devam ediyorsa dışarı çıkarmalıdır”; öğrencilerin % 19.8’i, öğretmen adaylarının %25,2’si ve öğretmenlerin ise %43,3’ü “Öğrencileri sözlü

olarak uyarmalıdır” seçeneklerini tercih etmişlerdir. Öğretmen adaylarının %31,4’ü ve öğretmenlerin de %28,6’sı öğrencilerin yerlerinin değiştirilmesi tercihinde bulunmuşlardır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Birbirleriyle karşılaştırıldığında, matematik grubunun sözlü uyarı konusunda, fen grubunun uyarılara rağmen devam edenleri dışarı çıkarma konusunda ve sosyal grubunun da disipline verme konusunda birbirlerinden farklı düşündükleri ortaya çıkmıştır. Sözlü uyarıyı üniversite öğrencileri liselilerden, öğrencilerin yerlerini değiştirmeyi de lise öğrencilerinin üniversitelilerden daha çok istediği görülmektedir. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının okuduğu bölümler ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki vardır. Burada öğrencileri sözlü olarak uyarı, uyarılara rağmen devam ediyorlarsa dışarı çıkarma tercihini daha çok Türkçe-sosyal ve sınıf öğretmenlerinin kullandıkları, öğrencileri hiç uyarımadan dışarı çıkarma tercihini ise fen ve matematik öğretmen adaylarının gösterdikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümleri ve item 6

	Öğrencileri sözlü olarak uyarmalıdır	Uyarılara rağmen devam ediyorlarsa dışarı çıkarmalıdır	Öğrencileri idareye bildirmeli ve disipline vermelidir	Öğrencilerin yerlerini değiştirmeli veya ön sıraya oturtmalıdır	Hiç bir şey yapmamalı, dersini işlemeye devam etmelidir	Başka	Toplam
Fen	10	12	1	21	2	5	51
Matematik	5	7	2	24	3	8	49
Türkçe-Sosyal	46	55	1	35		12	149
Sınıf Öğ.	8	10		6		1	25
Toplam	69	84	4	86	5	26	274

Pearson Chi-Square değeri: 41,19370SD=15Anlamlılık=,00030

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki vardır. Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri uyarımadan dışarı çıkarmaya diğer öğretmenlerden daha fazla niyetli oldukları görülmektedir. Matematik öğretmenleri ise öğrencilerin sözlü uyarılmasından yana gözükmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Ancak 11-15 arasında kıdemi bulunan öğretmenlerin, öğrencilerin sınıftan çıkarılması yerine uyarılmasını tercih ettikleri, daha fazla kıdemi olanların ise öğrencileri uyarımadan sınıftan atmayı tercih ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetleri ise bu konuda etmen değildir.

7. “Dersin işlenişi sırasında kendi aralarında konuşan; bu davranışıyla yakınındaki öğrencilerin dikkatini dağıtan öğrencilere öğretmen nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin verdikleri cevapların çoğu üç seçenekte

aşağıdaki

şekilde

toplanmıştır.

Görüş	Öğrenci %	Öğretmen adayı %	Öğretmen %
Uyarılara rağmen devam ediyorlarsa dışarı çıkarmalıdır	40,7	19,3	8,8
Öğrencilerin yerlerini değiştirmelidir	20,2	44,2	30,7
Öğrencileri sözlü olarak uyarmalıdır	20,0	27,4	49,2

Bu cevaplara bakıldığında öğretmenlerin genellikle sözlü olarak uyarıdan yana, öğretmen adaylarının öğrencilerin yerlerini değiştirip gerekirse ön sıraya oturtmaktan yana tercih kullanırken, öğrencilerin ise uyarılmalara rağmen devam ediyorlarsa dışarı çıkarılmadan yana oldukları gözlenmektedir.

Bu soruda bağımsız değişkenlere göre cevapların farklılaşıp farklılaşmadığını test etmede Kaykare testi uygulanamamıştır. Ancak yüzdelere bakarak analiz yaptığımızda, üniversite öğrencilerinin daha ziyade uyarma ve dışarı çıkarmayı tercih ettikleri, lise öğrencilerinin ise bu tür öğrencileri ön sıralara oturtmaları konusunda diğer gruptan farklı düşündüğü dikkati çekmektedir.

Öğretmen adaylarının okudukları bölüm ve cinsiyetleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak kıdemleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki vardır. Tablonun dağılımından dolayı Kaykare testi uygulayamadığımız bu durumda, 11-15 yıl arasındaki kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencilerin önce uyarılması ve gerekirse dışarı çıkarılmasını önerdikleri görülmektedir.

8. “Dersin işlenişi sırasında dersle hiç ilgilenmeyen, uyuyan veya başka şeyle meşgul olan öğrenciye, öğretmen nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 34,8’i, öğretmen adaylarının % 31,4’ü ve öğretmenlerin % 55’i “Öğrenciyi uyarmalıdır”; öğrencilerin % 33,1’i, öğretmen adaylarının %25,2’si ve öğretmenlerin %9,2’si “Öğrenci isterse, dışarı çıkmasına izin vermelidir” şeklinde cevap vermişlerdir. Bu arada öğretmenlerin %19,3’ü öğrencinin ön sıralara alınmasını teklif ederken, öğretmen ve öğretmen adaylarının önemli bir kısmı da değişik önerilerde bulunmuşlardır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Burada, öğrenciyi uyarma konusunda fen ve sosyal gruplar birbirinden çok farklı düşünmekte, sosyal gruptaki öğrenciler bu tür öğrencilere karşı fen ve matematik grubuna göre daha sert davranılmasını istemektedirler. Ders yapılırken dersle ilgilenmeyen öğrencilere öğretmenin nasıl davranması gerektiği konusunda lise ve üniversite öğrencileri neredeyse tamamen farklı düşünmektedirler. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Dersle ilgilenmeyen öğrencilere ne yapılması gerektiği konusunda öğretmen adaylarının görüşlerine baktığımızda, okudukları bölüm ile verilen cevaplar arasında anlamlıya yakın bir ilişki vardır. Sınıf öğretmenliği adayları öğrenciyi uyarma yerine yer değiştirmeyi ve öğrenci

isterse dışarı çıkmasına izin verilmesini tercih etmektedirler. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ise belirleyici bir faktör değildir.

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak kıdem ile cevaplar arasında bir ilişki vardır. 6-10 yıl arası kıdeme sahip olanlar öğrencinin uyarılmasını ve ön sıraya alınmasını isterken, öğrencinin isterse dışarı çıkmasına izin verilmesini 1-5 ve 11-15 yıl arasında kıdeme sahip olanların istedikleri anlaşılmaktadır. Cinsiyet ile bu soruya verilen cevaplar arasında ise bir ilişki bulunamamıştır.

Öğretmenlerin kıdemi ve item 8

Kıdem	Öğrenciyi uyarmalıdır	Öğrenciyle hiç ilgilenmemelidir	Öğrenciyi ön sıraya almalıdır,	Öğrenci isterse, dışarı çıkmasına izin vermelidir	Başka	Toplam
1-5 yıl	20	1	7	6	5	39
6-10 yıl	27	1	13	1	5	47
11-15 yıl	17	4	3	5	5	34
16 + yıl	59		20	9	16	104
Toplam	123	6	43	21	31	224

Pearson Chi-Square değeri: 23,17097SD=12Anlamlılık=,02631

Cevapsız: 14

9. “Ders işlenirken dışarı çıkmak isteyen öğrenci olduğunda, öğretmen ne yapmalıdır?” sorusuna verilen cevaplar genellikle iki grupta toplanmıştır. Yani bu durumda öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerin % 90 gibi büyük bir oranı, öğrenciye izin verilmesinden yanadırlar.

Görüş	Öğrenci %	Öğretmen adayı %	Öğretmen %
Nedenini sorarak, izin vermelidir	65,2	39,1	74,8
Başıyla izin verdiğini belirterek, dersi işlemeye devam etmelidir	22,7	50,7	16,0

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında bir ilişki vardır. Nedenini sorarak izin verme lise öğrencilerinin daha çok tercih ettikleri bir davranış biçimidir. Üniversite öğrencileri ise sessizce dışarı çıkartılmasını daha çok tercih etmektedirler. Cinsiyet ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının okudukları bölümler ve cinsiyetleri, bu soruya verilen cevapları etkilememektedir. Aynı şekilde öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve branşları da cevapları etkilememektedir.

10. “Ders esnasında konu dışı sorular ve konuşmalarla dersi kaynatmak isteyen öğrenci/öğrenciler olduğunda ve öğretmenin sözlü uyarılarına rağmen bu davranışı sürdürmek istediklerinde, öğretmen ne yapmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 47.7’si,

öğretmen adaylarının %50,4'ü ve öğretmenlerin %35,3'ü “Onları uyarmalı, isterlerse dışarı çıkabileceklerini söyleyerek çıkmalarına izin vermelidir” şikkını işaretlemişlerdir. Öğrencilerin % 34.8'i, öğretmen adaylarının %24,1'i “Öğrenciye/öğrencilere kızarak onları dışarı çıkarmalı ve fakat disipline vermemelidir” şeklinde olmuştur. Yani öğrenci ve öğretmen adaylarının % 75-80 arası bu tür öğrencilerin dersten çıkartılmasından yanadır. Öğretmenlerin %37'si ise bu durumda farklı davranış biçimleri önermişlerdir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Burada da sosyal alanda okuyan öğrencilerin fen ve matematik grubundan daha katı oldukları görülmektedir. Lise öğrencileri öğrenciye kızarak dışarı çıkarmayı tercih ederlerken, üniversite öğrencileri ise daha yumuşak davranılmasını istemektedirler. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarını bölümleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir ilişki vardır. Sınıf öğretmeni adaylarının hepsi öğrencinin dışarı çıkarılmasını istemişler, disiplini istememişlerdir. Fen ve matematik öğretmen adayları da birbirinden farklı çözümler geliştirmişlerdir. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri cevaplar üzerinde etken değildir.

Öğretmen adaylarının okudukları bölümler ve item 10

	Öğrenciye/öğrencilere kızarak onları dışarı çıkarmalı ve ayrıca disipline vermelidir	Öğrenciye/öğrencilere kızarak onları dışarı çıkarmalı ve fakat disipline vermemelidir	Onları uyarmalı, isterlerse dışarı çıkabileceklerini söyleyerek çıkmalarına izin vermelidir	Başka	Toplam
Fen	2	13	18	18	51
Matematik	2	6	22	18	48
Türkçe-Sosyal	4	41	79	25	149
Sınıf Öğr.	-	6	19	-	25
Toplam	8	66	138	61	273

Pearson Chi-Square değeri: 26,97231SD=9Anlamlılık=,00141 Cevapsız: 1

Öğretmenlerin ise branş ve kıdemleri bu konudaki cevaplarını etkilemezken, cinsiyetlerinin anlamlıya yakın bir ilişki gösterdiğini de söylemeliyiz. Bayanlar öğrencilerin dışarı çıkarılmasını, erkekler ise onların disipline verilmesini daha çok istemektedirler.

11. “Dersin işleniş sırasında öğretmen, konuyla ilgili kilit nokta ve kavramların yeterince anlaşılıp anlaşılmadığını öğrenmek amacıyla soru sorduğunda, doğru ve yeterli cevabı alamazsa ne yapmalıdır?” sorusuna, öğrencilerin % 70.5'i, öğretmen adaylarının %67,2'si ve öğretmenlerin %66'sı “Kendisi kısa bir tekrar, özet veya uygulama yapmalıdır” diyerek cevap vermişlerdir. Öğretmen adaylarının %23,4'ü ve öğretmenlerin %25,2'si de anlayan öğrencilere kısa bir tekrar, özet veya uygulama yaptırılmasından yanadır. Öğretmenlerin dersi işlemeye devam etmesini isteyenler ise çok azınlıktadır.

Bu soruya verilen cevaplarla bağımsız değişkenler arasında bağlantı test edilememiştir. Ancak yüzdeler bakarak erkeklerin bu tür öğrencilerin uyarılarak derse devam edilmesi veya

anlayan bir öğrenciye tekrar ettirilerek derse devam edilmesini kızlardan daha çok, kızların ise öğretmenin dersi tekrar anlatmasını erkeklerden daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Lise öğrencilerinin bu tür öğrencilerin uyarılarak derse devam edilmesi veya öğretmenin dersi tekrar anlatmasını üniversite öğrencilerinden daha çok, üniversite öğrencilerinin ise anlayan bir öğrenciye tekrar ettirilerek derse devam edilmesini lise öğrencilerinden daha çok tercih ettikleri görülmüştür.

Öğretmen adaylarının bölümleri ile cevapları arasında bir bağlantı bulunamamıştır. Cinsiyetleri ile de bir bağlantı olmamakla beraber, kız öğrenciler daha ziyade öğretmenin, erkek öğretmen adayları da öğrencilerin tekrarını istemişlerdir.

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak yabancı dil öğretmenlerinin mutlaka ama daha çok kendilerinin tekrar etmesinden yana oldukları, resim-müzik öğretmenlerinin içinde derse devamdan yana olanların diğer gruplara göre fazla olduğu, matematik öğretmenlerinin de dersi öğrencilere tekrar ettirmekten yana oldukları gözlenmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ve cinsiyetleri ile soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki yoktur.

12. “Sınav tarihi öğrencilerle birlikte ve önceden belirlenmiş olsa bile, öğrencilerden sınavın ertelenmesine ilişkin bir istek geldiğinde öğretmen nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 82,5’i, öğretmen adaylarının %82,8’i ve öğretmenlerin %79,4’ü “Kabul edilebilir bir mazeret var ise ve sınıfın çoğunluğu istiyor ise ertelenmelidir” şeklinde cevap vermişlerdir. Sadece öğretmenlerin %12,6’sı kabul edilebilir bir mazeret durumunda ertelenmeden yanadır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin cinsiyeti ve öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında bir ilişki vardır. Burada kızların erkeklerden daha yumuşak bir davranış bekledikleri; lise öğrencilerin az da olsa üniversite öğrencilerinden daha katı düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyet ve okudukları bölümler, bu soruya verilen cevaplar üzerinde etkili olmamıştır. Aynı şekilde öğretmenlerin cinsiyet, branş ve kıdemleri ile cevaplar arasında bir ilişki de görülmemiştir.

13. “Sınavda kopya çeken öğrenciye öğretmen nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin %52,3’ü, öğretmen adaylarının %59,9’u ve öğretmenlerin %66,8’i “Sözlü olarak uyarmalı, kopya çekmesini zorlaştıracak veya önleyecek (yerini değiştirme, ön sıraya oturtma, kopyayı alma gibi) önlemler almalıdır” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencinin ismini alarak veya sınav kağıdına işaret koyarak sınava devam etmesini öneren öğretmen adayları %20,4, öğretmenler ise %15,5’tir. Öğrencilerin kopyadan dolayı disipline verilmeleri genellikle onaylanmamaktadır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında bir ilişki vardır. Sınavda kopya çekenleri görmezlikten gelme veya disipline vermeme konusunda lise öğrencileri üniversite öğrencilerinden daha farklı, kopyayı zorlaştırma konusunda da üniversite öğrencilerinin daha farklı düşündükleri görülmektedir. Öğrencinin disipline verilmesi konusunda her iki öğrenci grubu da olumsuz düşünmektedir. Öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ve öğrencinin cinsiyeti ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının bölümleri ve cinsiyetleri ile cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Ancak kız öğrenciler, kopya çeken öğrencilerin disipline verilmesini, erkeklerden daha fazla onaylamaktadırlar.

Öğretmenlerin branşlarına baktığımızda, resim-müzik ve sınıf öğretmenlerinin disipline vermeyi hiç kabul etmedikleri, görmezlikten gelinmeyi hiçbir öğretmenin kabul etmediği, beden eğitimi öğretmenlerinin sınava devamdan yana oldukları, yer değiştirmeyi en çok sınıf öğretmenlerinin önerdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile cevaplar arasında da anlamlı bir ilişki görülmez iken, disiplin olaylarını daha ziyade kıdemli öğretmenlerin istedikleri görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetleri ile cevaplar arasında bir ilişki bulunmuştur. Erkek öğretmenler disiplin olayını bayanlardan daha çok benimsemektedirler.

Öğretmenlerin cinsiyeti ve item 13

	Sözlü olarak uyarmalı, kopya çekmesini zorlaştıracak veya önleyecek (yerini değiştirme, ön sıraya oturtma, kopyayı alma gibi) önlemler almalıdır	Hiç uyarmadan yazılı kağıdını alarak sınavdan çıkarmalı ve disipline vermelidir	Sınavdan çıkarmalı fakat disipline vermemelidir	Öğrencinin ismini alıp veya yazılı kağıdına işaret koyup, sınava devam etmesine izin vermelidir	Başka	Toplam
Bayan	69	5	1	16	2	93
Erkek	70	10	12	14	1	107
Toplam	139	15	13	30	3	200

Pearson Chi-Square değeri: 10,51977SD=4Anlamlılık= ,03253 Cevapsız: 38

14. “Sözlü uyarılara ve alınan diğer önlemler rağmen, öğrenci kopya çekmeye devam etmek istiyor ve çekiyorsa öğretmen ne yapmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 44,7’si, öğretmen adaylarının %46’sı ve öğretmenlerin %22,7’si “Öğrenciyi sınavdan çıkarmalı ama disipline vermemelidir”; öğrencilerin % 26,5’i, öğretmen adaylarının %28,1’i ve öğretmenlerin %26,5’i “Öğrencinin ismini alıp veya yazılı kağıdına işaret koyup, sınava devam etmesine izin vermelidir” ve öğrencilerin % 21,6’sı, öğretmen adaylarının %19’u ve öğretmenlerin %39,9’u da “Öğrenciyi sınavdan çıkarmalı ve ayrıca disipline vermelidir” şeklinde cevap vermişlerdir. Bu durumda bile öğrencilerin % 70 oranında bir çoğunluğu öğrencinin disipline verilmesinden yana değildir. Öğretmenlerin içinde disipline vermekten yana olanlar ise oldukça önemli bir aradadırlar.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Bu konuda matematik alanında öğrenim gören öğrencilerin diğerlerinden farklı düşündükleri, sosyal alanda öğrenim görenlerin gene en katı davranışı tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencinin bu durumda sınav salonundan çıkartılıp çıkartılmaması konusunda lise ve üniversite öğrencileri birbirine zıt düşünülmektedir. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının branşları ile soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Ancak disipline vermeyi en çok fen öğretmen adaylarının onayladıkları, disipline vermeden sınavdan çıkarmayı da sınıf öğretmenliği adaylarının önerdikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunmuştur. Burada erkeklerin kızlara göre daha sert oldukları, öğrencileri disipline sevk etmek istedikleri; kızların ise kopya olayının tespitinden sonra disipline vermeden olayın çözümünü istedikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ve item 14

Cinsiyet	Öğrenciyi sınavdan çıkarmalı ve ayrıca disipline vermelidir	Öğrenciyi sınavdan çıkarmalı ama disipline vermemelidir	Öğrencinin ismini alıp veya yazılı kağıdına işaret koyup, sınava devam etmesine izin vermelidir	Başka	Toplam
Kız	14	65	41	4	124
Erkek	36	50	29	11	126
Toplam	50	115	70	15	250

Pearson Chi-Square değeri: 16,94542 SD=3 Anlamlılık=,00073 Cevapsız: 14

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak fen ve sınıf öğretmenlerinin disipline verme konusunda diğer öğretmenlerden daha istekli oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile cevaplar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kıdemi 5 yılın altında olanlarla 6-10 yıl arasında olanlar birbirlerinden oldukça farklı düşünmektedirler. Kıdemliler genellikle disipline vermeyi teklif ederken, kıdemsiz öğretmenler olayın disipline verilmeden çözümlenmesinden yanadırlar.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ve item 14

Mesleki kıdem	Öğrenciyi sınavdan çıkarmalı ve ayrıca disipline vermelidir	Öğrenciyi sınavdan çıkarmalı ama disipline vermemelidir	Öğrencinin ismini alıp veya yazılı kağıdına işaret koyup, sınava devam etmesine izin vermelidir	Başka	Toplam
1-5 yıl	10	13	15	2	40
6-10 yıl	29	3	10	3	45
11-15 yıl	12	8	11	3	34
16 + yıl	37	26	25	14	102
Toplam	88	50	61	22	221

Pearson Chi-Square değeri: 22,22640 SD=9 Anlamlılık= ,00819 Cevapsız: 17

15. "Sınavda arkadaşının kopya çekmesine yardımcı olan bir öğrenciyi öğretmenin farklı davranmasını isteyen öğrenciler % 44,5, öğretmen adayları %58, öğretmenler de %35'tir.

Kopya çeken öğrenciye davrandığı gibi davranmasını isteyen öğrenciler % 54.5, öğretmen adayları % 42, öğretmenler ise %63,9'dur. Burada grupların görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Burada öğrencilerin cinsiyet, bölüm ve öğretim kademeleri ile verilen cevaplar arasında bir bağlantı bulunamamıştır. Öğretmen adaylarının bölümleri anlamlı bir değişken olmamakla beraber, fen bölümü öğrencilerinin daha çok klasik davranmadan, matematik bölüm öğrencilerinin de farklı davranmadan yana oldukları görülmüştür. Aynı şekilde kız öğrencilerin erkeklere göre daha çok farklı davranmadan yana tercih kullandıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin branşları ile cevaplar arasında bir ilişki olmamakla beraber, yabancı dil öğretmenlerinin kopya yardımcılara da kopya muamelesi yapılmasını tercih ettikleri, beden eğitimi, resim-müzik öğretmenlerinin ise diğerlerine oranla farklı davranmada daha çoğunlukta oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemlerine bakıldığında, kıdemsiz öğretmenlerin daha sert davranıştan yana oldukları; öğretmen cinsiyetinin ise bu konuda önemli bir faktör olmadığı görülmektedir.

16. Öğretmenin farklı davranmasını isteyenler içinde öğrencilerin % 68.4'ü, öğretmen adaylarının %76,4'ü ve öğretmenlerin %76,1'i öğretmenin "Sözlü olarak uyarması, yardımını zorlaştıracak veya önleyecek önlemler almasını" istemektedirler.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Bu konuda da üniversite öğrencileri öğretmenin bazı önlemler almasını lise öğrencilerine göre daha çok tercih etmektedirler. Fen grubu, öğretmenin burada görmezlikten gelme, matematik grubu uyarma ve önlemler alma, sosyal grubu da yazılı kâğıdını alıp dışarı çıkarma konusunda diğer gruplardan daha farklı düşünmektedir. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının okudukları bölümler ve cinsiyetleri bu soruya verilen cevaplarda etken görülmemiştir. Ancak kız adayları, öğrencilerin görmezlikten gelinmesini, erkek adaylara göre daha fazla tercih etmişlerdir.

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak matematik ve Türkçe-sosyal grubundan olan öğretmenler, öğrencilerin görmezlikten gelinmesini, diğerlerine göre daha çok tercih etmişlerdir. Kıdemlerine bakıldığında görmezlikten gelmeyi en az 11-15 kıdem grubunun, en fazla da 16 yıldan fazla kıdemi olanların tercih ettiği dikkati çekmektedir. Cinsiyet de bir etken olmamakla beraber, bayan öğretmenlerin, bunlara daha sert davranılmasını istedikleri görülmektedir.

17. "Sınav başlangıcında sorulara itiraz olduğunda, öğretmen ne yapmalıdır?" sorusuna verilen cevapların çoğunluğunu aşağıdaki şekilde tablolamak mümkündür. Görüldüğü gibi öğrenci, öğretmen adayları ve öğretmenlerin % 90'dan fazlası, sınav sorularına itirazların dikkate alınmasını istemektedirler. Soruyu değiştirme önerisine, öğretmenlerin diğer gruplara oranla daha az yaklaştıkları da görülüyor.

Görüş	Öğrenci %	Öğretmen adayı %	Öğretmen %
-------	-----------	------------------	------------

İtirazı dikkate almalı, eğer öğrenciler haklı iseler, itiraz konusu olan soruyu değiştirmelidir	60,8	58,8	40,3
İtirazı dikkate almalı, öğrenciler haklı iseler o soruyu değerlendirmeye almayacağını söyleyerek sınava devam etmelidir	31,1	33,9	53,8
Toplam	91,9	92,7	94,1

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki bulunamamıştır. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilemektedir. Burada erkek öğrencilerin kızlardan daha katı davranış beklediği ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının okudukları bölümler ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki vardır. Sınıf öğretmenleri, hemen sorunun değiştirilmesinden yanadırlar. Yanlış soruyu değerlendirme dışı tutma seçeneği, fen öğretmen adayları tarafından diğer gruplara oranla daha çok tercih edilmiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ise, bu soruya verilen cevapları etkilememiştir.

Öğretmen adaylarının bölümleri ve item 17

Bölüm	İtirazı dikkate almamalıdır	İtirazı dikkate almalı, eğer öğrenciler haklı iseler, itiraz konusu soruyu değiştirmelidir	İtirazı dikkate almalı, öğrenciler haklı iseler o soruyu değerlendirmeye almayacağını söyleyerek sınava devam etmelidir	Toplam
Fen	-	29	21	50
Matematik	5	26	18	49
Türkçe-sosyal	14	84	50	148
Sınıf	-	21	4	25
Toplam	19	160	93	272

Pearson Chi-Square değeri: 13,75767 SD=6 Anlamlılık= ,03246 Cevapsız: 2

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Öğretmenlerin kıdemleri ile cevaplar arasında da bir ilişki olmamakla beraber, 16 yıldan fazla kıdemi olan öğretmenlerin, itiraz edilen soruyu değerlendirme dışı tutarak sınava devam görüşleri diğerlerine göre daha ağırlıktadır. Aynı şekilde cinsiyet de önemli bir faktör olarak görülmez iken, bayan öğretmenlerin erkeklere oranla soru değiştirmeye daha eğilimli oldukları ortaya çıkmaktadır.

18. “Sınav notuna itiraz eden öğrenci olduğunda öğretmen nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 56.7’si, öğretmen adaylarının %57,7’si ve öğretmenlerin % 63,4’ü “İtirazı koşulsuz olarak dikkate almalıdır” seçeneğini; öğrencilerin % 28.5’i, öğretmen adaylarının %29,2’si ve öğretmenlerin %22,3’ü ise “İtirazı, kağıdı sınıfın önünde okuma, haklı değilse notunu düşürme gibi koşullarla dikkate almalıdır” seçenekleri ile cevap vermişlerdir.

Dolayısıyla araştırma gruplarının yüzde doksanlara varan büyük çoğunluğu idareye bile haber vermeden itirazların değerlendirilmesinden yana görüş belirtmişlerdir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak liseli ve üniversiteli öğrencilerin itirazın dikkate alınması tercihleri arasında bir farklılık tespit edilmektedir. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir. Burada itirazın dikkate alınmaması veya zorlaştırılması konusunda erkek öğrencilerin kızlardan daha önde, kızların ise itirazın koşulsuz dikkate alınması konusunda erkeklerden çok önde düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının okudukları bölümler ve cinsiyetleri ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında da bir ilişki yoktur. Ancak sınıf ve matematik öğretmenleri itirazların koşulsuz kabul edilmesini daha çok isterken, itirazları kabul etmeme eğilimi diğerlerine oranla daha ziyade fen öğretmenlerindedir. Cinsiyet bu konuda bir etken değildir. Kıdem ise bir etken olarak gözükmese de Kaykare testi uygulanamamıştır. Ama öğretmenlerin kıdemi arttıkça bu konuda daha rahat davrandıkları, kıdem küçüldükçe itirazların dikkate alınmaması veya idareye yapılması isteklerinin arttığı görülmektedir.

19. “Cevabınız, “öğrencinin itirazını dikkate almak” yönünde ise, öğretmen ne yapmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 67,7’si, öğretmen adaylarının %44,9’u ve öğretmenlerin %50,4’ü “Yazılı kağıdını öğrenci ile birlikte incelemeli ve değerlendirmelidir” şeklinde tercih kullanmışlardır. Öğretmenin sınav kağıdını tek başına inceleyip değerlendirmesini isteyen öğretmen adayları %35,4, öğretmenler ise %29’dur.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin cinsiyeti arasında bir ilişki bulunmuştur. Burada kız öğrencilerinin itiraz edilen yazılı kağıdını öğretmenin öğrenciyle birlikte değerlendirmesini istedikleri, erkeklerin ise kızlara oranla sınıf huzurunda veya öğretmenin yalnız başına değerlendirmesini istedikleri ortaya çıkmaktadır. İtiraz edilen yazılı kağıtlarının öğrenci ile birlikte veya sınıfta değerlendirilmesi konusunda üniversite öğrencilerinin -lise öğrencilerine göre- daha çok tercihte buldukları görülmektedir. Ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının bölümleri ve cinsiyetleri, bu soruya verilen cevap şıkları üzerinde etkili olmamıştır. Öğretmenlerde de anlamlı bir ilişki yakalanamazken, sınav kağıdının öğrenci ile birlikte değerlendirilmesini daha çok sınıf ve yabancı dil öğretmenleri, öğretmenin tek başına incelemesini ise fen ve matematik öğretmenlerinin istediği görülmektedir. Cinsiyet ise bu konuda etkili olmamıştır.

20. “Öğretmen, dersin sonuna doğru, konunun işlenişi bittikten sonra yaptığı değerlendirme sonucu, sınıfın çoğunluğu tarafından konunun yeterli düzeyde öğrenilmediğini anladığı zaman ne yapmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 69,2’si, öğretmen adaylarının % 67,2’si, öğretmenlerin % 63,9’u “Kendisi kısa bir özet, tekrar veya uygulama yapmalıdır” şeklinde istekte bulunmuşlardır. Konuyu iyi öğrenmiş bir-iki öğrenciye tekrar ettirme seçeneği ise öğretmenlerin % 23’ü, öğretmen adaylarının da % 18,2’si tarafından tercih edilmiştir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki bulunamamıştır. Cinsiyet ise bu soruya

verilen cevapları etkilemektedir. Burada kız öğrencileri öğretmenin kendisinin kısa tekrar yapmasını isterken, bundan daha katı davranış gösterilmesini isteyen erkek öğrenciler oranı, kızlara göre daha fazla çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının ise bölümleriyle cevap şıkları arasında hiçbir ilişki görülmezken, cinsiyetleri ilişkiye yakın bir görünüm arz etmektedir. Kızlar kendilerinin tekrarından yana iken erkekler iyi anlamış öğretmenlere tekrar ettirilmesi eğilimindedir.

Öğretmenlere baktığımızda, sınıf öğretmenlerinin hiçbir şey yapmadan zilin çalmasını beklemelidir seçeneğinde diğerlerine göre daha çok gruplaşırken, matematik öğretmenlerinin öğretmen tarafından bir tekrar daha istedikleri görülmektedir. Öğretmenlerin kıdemi ile cevaplar arasında bir ilişki var gibi gözükmemektedir, ama Kaykare testi güvenilir gözükmemektedir. Yüzelere baktığımızda ise, kıdem arttıkça öğrenciye tekrar ettirme eğilimi artmakta, kıdem azaldıkça öğretmenin kendi tekrar görüşü fazlaşmaktadır. Öğretmenlerin cinsiyetleri ise bu konuda etken değildir.

21. “Öğretmen, önceden verdiği bir çalışmayı veya ödevi yapmayan öğrenci/öğrenciler olduğunda nasıl davranmalıdır?” sorusuna cevap verenlerin % 77.4’ü “İlerde dikkate almak üzere eksi vermelidir” tercihini kullanmışlardır. Öğretmen adaylarının %93,7’si, öğretmenlerin ise % 94,9’u ise nedenini öğrenip makul bir mazereti varsa ödevin tamamlanması için ek süre verilmesinden yanadırlar.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları arasında bir ilişki vardır. Burada sosyal ve fen grupları arasında eksi verme veya ek süre verme konularında farklı düşünceler tespit edilmiştir. Öğrenim düzeyine bakıldığında, öğrenciye eksi verilmesi lise öğrencileri tarafından daha çok tercih edilirken, üniversite öğrencileri öğrenciye ek süre verilmesini lise öğrencilerinden çok daha fazla önermektedirler. Cinsiyet ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bağımsız değişken olarak alınan özellikleri, bu soruya verilen cevapları etkilememiştir.

22. “Öğretmen, sınıfa defter, kitap gibi hiçbir eğitim materyali (aracı) getirmeyen öğrenciye nasıl davranmalıdır?” sorusuna öğrencilerin % 48.1’i, öğretmen adaylarının % 67,9’u ve öğretmenlerin % 79’u “Sözle uyarmalıdır”; öğrencilerin % 30.6’sı, öğretmen adaylarının 14,2’si ve öğretmenlerin % 9,2’si “Derse almamalıdır” seçeneklerini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Öğretmen adayları ve öğretmenler içinde farklı yollar önerenler de yüzde onun üzerindedir.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında bir ilişki vardır. Derse eğitim araç-gereçlerini getirmeyen öğrencilere öğretmenin davranışı konusunda lise öğrencileri üniversite öğrencilerine göre daha katı davranışlar önermektedirler. Cinsiyet ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilememektedir.

Öğretmen adaylarının bölümleri bu soruya verilen cevapları etkilememekte, ancak fen ve Türkçe-sosyal bölümlerinde okuyanların diğerlerine göre daha katı davranışlar tercih ettiği, sınıf öğretmenliğinde okuyanların sözlü uyarıdan yana oldukları gözlenmektedir. Gene erkek öğrencilerin kızlara göre daha katı davranışları seçtiği de görülmektedir.

Öğretmenlere baktığımızda, bu kez sınıfa almama tercihleri resim-müzik öğretmenleri arasında gözükmekte, matematik ve sınıf öğretmenleri de sözlü uyarıdan yana tavır koymaktadırlar. Öğretmenlerin kıdemlerine bakıldığında da χ^2 istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamakla beraber- kıdem yükseldikçe öğretmenlerin hoşgörülü olduğu ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet ise, bu konuda etken değildir.

23. “Öğretmen, sınıfta kılık-kıyafet ve görünüş yönünden kurallara uymayan öğrenci gördüğünde ne yapmalıdır?” sorusunda en çok tercih toplayan seçenek ise öğrencilerin % 63.1, öğretmen adaylarının % 69 ve öğretmenlerin % 79’unun işaretlemesiyle “Öğrenciyi sözlü olarak uymalıdır” seçeneği olmuştur. Öğretmen adaylarının % 12,4’ü ve öğretmenlerin % 14,7’si ise derse almayı idareye gönderme seçeneğinden yana olmuşlardır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması arasında bir ilişki yoktur. Cinsiyet ve öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilemektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bilim dalları esas alındığında, öğrenciyi sözlü olarak uyarma konusunda sosyal grubun, derse almama konusunda fen grubunun, hiç ilgilenmeme konusunda da matematik grubunun diğer gruplardan farklı düşündüğü ortaya çıkmıştır. Konuya cinsiyet açısından bakıldığında da kız öğrencilerin daha çok uyarıdan yana oldukları, erkek öğrencilerin daha katı davranışlar önerdikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarında ise bölümler bu konudaki cevaplar üzerinde etkili gözükmez iken, cinsiyet ile cevapların çok ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Burada kızlar sözlü uyarıdan yana iken erkeklerin içinde idareye gönderme teklifi yapanlar daha çoktur.

Öğretmen adaylarının cinsiyeti ve item 23

	Öğrenciyi sözlü olarak uymalıdır	Derse almayı idareye bildirmelidir	Hiç ilgilenmemelidir	Başka	Toplam
Kız	99	5	14	8	126
Erkek	78	27	5	16	126
Toplam	177	32	19	24	252

Pearson Chi-Square değeri: 24,54635 SD=3 Anlamlılık=,00002 Cevapsız: 22

Öğretmenlerin kıdemi ve branşı soruya verilen cevapları etkilemezken, bayan öğretmenlerin daha çok sözlü uyarıdan yana, erkeklerin ise disipline vermeden yana oldukları gözlenmiştir.

24. “Öğretmen, sınıfta normal okul arkadaşlığının ötesinde, oldukça samimi, sınıfın dikkatini çeken davranışta bulunan kız ve erkek öğrencilere nasıl davranmalıdır?” sorusunda ise öğrencilerin % 55.2’si, öğretmen adaylarının % 66,4’ü ve öğretmenlerin % 69,7’si “Sözle uyarak yerlerini değiştirmelidir” seçeneğini tercih etmişlerdir. Okul idaresine bildirmekten yana olanlar ise % 10 civarında kalmıştır.

Bu soruya verilen cevaplarla öğrencinin liseli veya üniversiteli olması ve cinsiyeti arasında bir ilişki yoktur. Öğrencilerin ağırlıklı bilim dalları ise bu soruya verilen cevapları etkilemektedir. Burada sosyal grup uyarma veya hiç ilgilenmeme konularında diğer gruplardan ayrı düşmektedir. Bu konuda öğrencilerin çok daha değişik önerilerde buldukları da dikkati çekmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümleri ve cinsiyetleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında bir ilişki yoktur. Ancak bu konuda da erkeklerin kızlardan daha sert tutum takındıkları ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin branşları ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında bir ilişki olmamakla beraber, Türkçe-sosyal ve beden eğitimi öğretmenlerinin daha katı seçenekleri tercih ettikleri gözlenmiştir. Kıdem arttıkça sözlü uyarıda bulunma tekliflerinin oranı yükselmektedir. Cinsiyette ise gene anlamlı ilişki olmamakla beraber- erkeklerin idareye vermede bayanlardan daha istekli oldukları ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Bağımsız değişkenlere bakmaksızın, kritik durumlarda öğrenciler tarafından en çok istenen öğretmen davranışları şunlardır:

1. Öğretmen sınıfa girdiğinde öğrenciler yerlerine oturmamış, ayakta ve gürültü yapıyor ise, öğretmenin bu durumda aktif müdahalesini araştırmaya katılan öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerin % 80'ine yakını istememektedir
2. Derse geç kalma durumlarında -eğer öğrenci bunu bir alışkanlık haline getirmemişse- öğretmenin yumuşak davranması istenmektedir. Ancak öğretmen olarak görevli olanların %65 civarındaki çoğunluğu geç kalan öğrencinin derse alınmaması veya idareye gönderilmesi düşüncesindedir. Bu öğrencilerin derse alınmaması öğrenciler tarafından daha çok tercih edilirken, öğretmenler resmi kurallar içinde düşünmektedirler. Geç kalan öğrencinin cinsiyetine, çalışkanlığına, dersin niteliğine bakılmaması da bütün araştırma gruplarının arzusudur.
3. Dersin işlenişi sırasında konuşma, gülme, sınıfta dolaşma, elle ve sözle arkadaşlarına sataşma... gibi bazı fiziksel hareketleriyle sınıf atmosferini bozan öğrencilere uyarı yapılması ve gene devam etmeleri durumunda dışarı çıkartılması istenmektedir.
4. Dersin işlenişi sırasında kendi aralarında konuşan; bu davranışıyla yakınındaki öğrencilerin dikkatini dağıtan öğrencilere de uyarı yapılması ve gene devam etmeleri durumunda dışarı çıkartılması istenmektedir. Burada da dışarı çıkarma konusunda öğrenciler öğretmenlerden daha çok tercih kullanmışlardır.
5. Dersin işlenişi sırasında dersle hiç ilgilenmeyen, uyuyan veya başka şeyle meşgul olan öğrenciye uyarı yapılması ve kendisinin istemesi durumunda dışarı çıkartılması istenmektedir. Öğrenci ve öğretmen görüşlerinin burada da farklılaştığı; öğrencilerin dışarı çıkartmayı tercih ederken öğretmenlerin uyarı ile yetinilmesi tercihleri ağır basmaktadır. Öğretmenler, derste herhangi bir şekilde huzuru bozan öğrencilerin dışarı çıkartılmasını yönetmeliklere aykırı görerek, sorunu sınıf içinde çözme eğilimindedirler. Ama bunun da sınıftaki öğrencileri rahatsız ettiği anlaşılmaktadır.
6. Ders işlenirken dışarı çıkmak isteyen öğrencilere, nedenini sorarak veya başıyla sessizce işaret vererek dışarı çıkma izni verilmelidir.
7. Öğrenci ve öğretmen adaylarının % 75-80 arası bir çoğunluğu, ders esnasında konu dışı sorular ve konuşmalarla dersi kaynatmak isteyen ve öğretmenin sözlü uyarılarına rağmen bu davranışı sürdürmek isteyen öğrencilerin dersten çıkartılmasından yanadır. Öğretmenler ise bu konuda kendilerine göre farklı çözümler getirmektedirler.

8. Dersin işlenişi sırasında öğretmen, konuyla ilgili kilit nokta ve kavramların yeterince anlaşılıp anlaşılmadığını öğrenmek amacıyla soru sorduğunda, doğru ve yeterli cevabı alamama durumuna, öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerin % 70'e yakını "Kendisi kısa bir tekrar, özet veya uygulama yapmalıdır" diyerek cevap vermişlerdir.
 9. Dersin sonuna doğru, konunun işlenişi bittikten sonra öğretmenin yaptığı değerlendirme sonucu, sınıfın çoğunluğu tarafından konunun yeterli düzeyde öğrenilmediğini anlaşıldığı zaman da öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerin % 60'tan fazlası "Öğretmen kısa bir özet, tekrar veya uygulama yapmalıdır" şeklinde istekte bulunmuşlardır.
 10. Sınav tarihinin ertelenmesi hususunda öğrencilerden bir istek geldiğinde, öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerin % 80 civarında bir çoğunluğu "Kabul edilebilir bir mazeret var ise ve sınıfın çoğunluğu istiyor ise" sınavın ertelenmesinden yanadırlar.
 11. Sınavda kopya çekenlere karşı öğretmen davranışının nasıl olması gerektiği hususunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun birleştiği bir görüş yoktur. Ama bu konuda öğrencinin disipline verilmemesi fikri ortaya çıkmıştır. Öğrenciden öğretmene doğru giderek daha fazla oranda "öğrencinin uyarılması ve kopya çekmeyi zorlaştıracak önlemlerin alınması" fikri ağır basmaktadır. Sınavda kopya çekene yardım eden öğrencilere de, öğretmenler farklı davranılması ve sözlü uyarılmasından yana tercih kullanırken, öğrencilerin çoğunluğu aynı kopya muamelesi yapılmasını istemektedir. Sınav sorularına itiraz olduğunda da, öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerin % 90'dan fazlası itirazın göz önüne alınmasını istemişlerdir. Burada da öğrenciler yeni bir soru sorulmasını isterken öğretmenler o sorunun değerlendirme dışı tutularak sınavın devamından yana bir eğilim göstermişlerdir. Sınav sonuçlarına itirazların da koşulsuz veya belli şartlarla dikkate alınmasını istemektedirler.
 12. Sınıfa defter, kitap gibi hiçbir eğitim materyali (aracı) getirmeyen öğrencilere ya sözlü uyarı ya da hiç ilgilenmeme şeklinde bir davranış gösterilmesi öğrencilerin çoğunluğunun tercihidir. Burada öğretmen adayları ve öğretmenler sözlü uyarıdan yana tavır koyarken, bunların derse alınmamasını isteyenler içinde çoğunluğu öğrenciler almaktadır.
 13. Sınıfta kılık-kıyafet ve görünüş yönünden kurallara uymayan öğrencilere de öğrencinin sadece sözlü uyarıda bulunması istenmektedir. Bunların derse alınmaması şeklindeki seçenek fazla puan alamamıştır.
 14. Sınıfta normal okul arkadaşlığının ötesinde, oldukça samimi, sınıfın dikkatini çeken davranışta bulunan kız ve erkek öğrencilere karşı öğretmenin nasıl davranacağı konusunda da çok belirgin bir davranış ortaya konulamamıştır. Ama öğrencilerden öğretmenlere doğru giderek artan bir yüzde ile bunların sözlü olarak uyarılıp yerlerinin değiştirilmesi tercih edilmiştir.
- Bağımsız değişkenlere göre, kritik durumlarda öğretmenin nasıl davranması konusuna gelince: Burada en çok etkili olan öğrencinin lisede veya üniversitede okuyor olmasıdır (14 itemde anlamlı ilişki). Daha sonra öğrencinin okuduğu bilim dalı (10) ve cinsiyetin (8) etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının okudukları bölüm 6 itemde, cinsiyetleri ise 3 itemde etkili olmuştur. Bağımsız değişkenleri en az etkili olan grup ise öğretmenlerdir. Bunların açık olarak sadece kıdemleri bir itemde etkili olmuş, diğer değişkenler hiçbir itemde açıkça etkili olamamışlardır. En az etkili bağımsız değişken ise, öğretmenlerin cinsiyetleri olmuştur.

- Derse geç gelenlere davranış gösterirken göz önüne alınacak durum, derste kendi aralarında konuşanlara karşı gösterilecek tutum, derste anlaşılma durumunda ve kopyaya yardımcı olan öğrenciye yapılacak davranış konusunda hiç bir bağımsız değişken etkili olamamıştır.
- Genelde öğrencinin lisede veya üniversitede okuyor olması, öğrencinin öğrenim gördüğü ağırlıklı bilim dalı ve öğretmen adaylarının üniversitede okudukları bölümler birlikte etkili olmuştur. Tek başına ise en çok cinsiyet faktörü etkili olmuştur.

Bizim hipotezlerimiz açısından araştırma sonuçlarına baktığımızda şunlar ortaya çıkmaktadır:

15. “Öğrencinin lisede veya üniversitede okuyor olması, öğretmen adayı ve öğretmen olması, sınıf içi disiplin konusunda farklı düşüncelerine neden olmaktadır” hipotezi 15 itemde (1,2,3,6,8,9,10, 12, 13,14,16,17,19,21,22) doğrulanmıştır.
16. “Öğrencilerin, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin cinsiyetleri kritik durumlarda öğretmen davranışlarında farklı görüşler taşımalarına neden olmaktadır” şeklindeki hipotezimiz de doğrulanmıştır (3,4,14,12,17,18,19,20,23. itemler).
17. “Öğrencinin fen, sosyal veya matematik ağırlıklı bilim dallarında okuyor olması, kritik durumlarda öğretmenden farklı davranışlar istemesine neden olmaktadır” hipotezi birçok itemde (1,2,6,8,10,14,16,21,23,24. itemler) doğrulanmıştır. Aynı şekilde öğretmen adaylarının okudukları bölümler de kritik durumlarda öğretmenden farklı davranışlar istemesine neden olmaktadır (2,3,5,8,10,17. itemler).

Genel olarak değerlendirdiğimizde, öğrencilerin liseli ve üniversiteli olması, öğretmen adayı olması ve öğretmen olması, -hatta öğretmenlerin kıdemleri bile- kritik durumlarda öğretmenin göstermesi gereken davranışlar konusunda farklı tercihler yapılmasına neden olmaktadır. Sınıf öğretmenleri, diğer öğretmen gruplarından farklı olarak, sınıfta kendilerine daha çok güvenen, sınıfa girip öğrencileri susturan, sözlü uyarı ile sorunları çözmeye çalışan, gerekirse dışarı atan, oturduğu yeri değiştiren, sınav sorularını istediği zaman değiştiren, itirazları hemen kabul edip öğrenci ile birlikte değerlendiren bir öğretmen veya öğretmen adayı olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer öğretmen grupları ise bu konularda daha kuralcı, çekingen ve ona göre katı davranışları tercih etmişlerdir.

Bazı itemlerde değişmekle beraber Türkçe-sosyal öğretmenleri ve öğretmen adayları fen ve matematik öğretmenler grubuna göre, disipline sevk ve sınavlara itiraz konularında daha yumuşak davranışları tercih ediyorlar. Resim, müzik ve beden eğitimi öğretmenlerinin ise titizlik gösterdiği konular diğerlerinden farklı gibi gözüküyor.

Genelde kıdemli öğretmenler daha tecrübeli, gerektiğinde hoşgörülü, görmezden gelen veya sözlü uyarı ile sorunu çözen; ama gerektiğinde disipline sevk eden tutumlarıyla daha kendine güvenen öğretmenler olarak ortaya çıkıyor. Bunun yanında erkek öğretmen adayları ve öğretmenler, kızlardan ve bayan öğretmenlerden daha sert çözümler getiren ve kolayca disipline sevk etme tercihleri göstermişlerdir.

Genelde de, kritik durumlarda öğretmenlerin nasıl davranması konusunda, öğrencilerin şu andaki öğretmenlerinden gördükleri davranış kalıplarına daha yatkın oldukları tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Angell, A. "Democratic climates in elementary classrooms: A review of theory and research". **Theory and Research in Social Education**. 19/1991. S.241-266.
- Başer, H. **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem yay. 1997.
- Başer, H. "Öğretmenlerin Değerlendirilmesi: Seçenek ve Uygulamalar". **Eğitim ve Bilim**. 12/1988. S.54-61.
- Canter, L./Canter, M. **Assertive Discipline: Positive behavior management for today's classroom**. Santa Monica 1992.
- Charles, C.M. **Building Classroom Discipline**. USA: Longman 1996.
- Clark, B.M./J.L.Creswell. "Participant versus non participants perception of teacher nonverbal behavior". **Journal of Classroom Interaction**. 14/1978. S.28-38.
- Cromack, T./R.L.Egelston. "Students as the source of information concerning teacher behaviors: New York concepts in the appraisal of instruction". **Journal of Classroom Interaction**. 15/1979. S.8-15.
- Ergün, M./ A. Özdaş. **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul 1997.
- Flanders, N. **Analyzing Teacher Behavior**. Addison-Wesley 1970.
- Garko, M.G./ C.Kough/ G.Pignata/ E.B.Kimmel/ J.Eison. "Myths about Student-Faculty Relationships: What Do Students Really Want?". **Journal on Excellence in College Teaching**. 5(2)/1994. S.51-65.
- Gordon, T. **E.Ö.E. Etkili Öğretmenlik Eğitimi**. (Çev.: E.Aksay) İstanbul: Sistem yay. 1996.
- Jones, E. **Positive Classroom Instruction**. New York: McGraw-Hill 1987.
- MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi. **Öğretmen Değerlendirme**. Ankara 1995.
- Medley,D./Mitzell, H. "Measuring classroom behavior by systematic observation". N.L.Gage (Ed.) **Handbook of Research on Teaching**. Chicago 1963.
- Onur, B. "Disiplin Kavramı". **Eğitim ve Bilim**. 3/1979. S.7-12.
- Reed, A.J.S./ V.E.Bergeman. **In the Classroom: An Introduction to Education**. Guilford 1992.